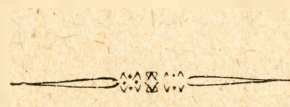

דברי האגרת

הנקרא בבי ושירות

והוא ספר דברים, מהנהו אמרים, מאורעה והרפתקאות,
צרות רבות ורעות, דערו על אנשי גלוגא בהיותם במצור
ובמצוק תוך העיר הנבחרת, סגור ומסוגרת, מזקן ועד
נער, כלו חייהם ביגון וצער, גם בסופו נאמרים, איזה
מנהגים טובים וישרים, כמלקט בין העמרים, שנים או
שלשה גרגרים, מורה לאדם דרכו להתהלך במשרים,
חברו וגם יסרו חד מתושבי העיר הזאת מר מר ינקא
יניק וחכים:

ה"ה הר"ר יואל בהר"ר ועלקי סג"ל חתן הוקר הר"ר דוד ברל"ו נכד הרב
המאור הגדול הגאון המפורסם מוהר"ר בעלאל זצ"ל:

קראקא

בדפוסו ובהוצאתו של יוסף פישער

שנת רנות לפ"ק.

קוראים נכבדים!

דעו כי הספר „דברי האגרת“ הזה אשר אנכי נותן לפניכם היום נדפס בפעם ראשונה כשנת תק״א (מקום הדפוס לא נודע), ויקר במציאות הוא עד למאוד, ולא נמצא בכל הביבליאטקהעקען הגדולים, וגם כל רושמי הספרים הנדפסים לא יזכירו אותו, ואנכי חפשתי אחריו וסצאתיו באוצר הספרים של המשכיל המפואר הר״ר שמואל זיינוויל בהנא נ״י אשר נעתר לבקשתי ומסר אותו לידי להוציאו לאור למען התענג לב הקוראים והנני בזה להגיד לו תודתי מעומק לבי על טוב לבו.

המדפיס.

הקדמה לדברי האגרת.

אמר המחבר, הנה נא תואלתי לדבר, בלב נדכה ונשכר, מרוב הרפתקאות אשר עלי עבר, וחסדי ה' אזכיר אשר עלי גבר, ואני הייתי בתוך השבויים תוך העיר הנבחרת, גולת הכותרת, ק"ק גלוגא המעוטרת, כליל יופי ותפארת, אשר זה שלשה עשר שבעות היתה סגור ומסוגרת, אין יוצא ואין בא וכל טוב סמני נעדרת, וה' ברחמי הוציא ממסגר נפשנו לחירות, השגיח עלינו מסכון שבחו השמים, והוציאנו ממות לחיים, ולמען דעת צדקות ה' ונפלאותיו, אשר שם בארץ מפעלותיו, אשלם את נדרי אשר נדרתי בעת צרה, לספר מעשה ה' ונוראותיו אשר הראה אז לעמו כיום עברה, הפליא חסדו עמנו, לעשות הכל יפה בעתו ובזמנו, שמעו עמי והאזינו, את אשר עשה ה' הביטו והבינו, לולי התמהמנו מענינו ובעבודתינו, עוד ימים או עשור, היינו ככלי אובד מפני זלעפות רעב הלוך וחסור, ומאוד מאוד גבר הרעב ברחובותינו, לולי ה' היה בעזרתנו, והצילנו מצרות צרורות, מוציא אסירים בכושרות, ועל שם הפסוק הזה קראתי שם האגרת, בני ושירות, כמאמר חכמינו ו"ל אל תקרא בכושרות אלא בכי' ושירות, גם כאן היתה תחילתו בכי טרוב הצרות, וסופו שירות, כאשר יצאנו לחירות, גם כי שמי בקרבנו והוא בכושרות כמנין שמי ספורדת, "אני יואל בהר"ר יהודא זעלקי סג"ל מגלוגא" והאי קרא הואיל ואתא לידי אימא ב' מילתא זוטרתא אשר העלתי במצורתי מצודת תורתי לחברו ולקשרו כמה שנאמר מקודם שם תהלים ס"ח אלהים מושב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות וררשינן במדרש ו"ל מושב יחידים אלו ישראל שנאמר מי בעמך ישראל גוי אחד כארץ ביתה שהושיבן בבית במדבר שנאמר כי בסוכות הושבתי את בני

ישראל, מוציא אסורים בכושרות שהוציא את ישראל ממצרים בזכות נשים
 הכשירות עכ"ל, המדרש הזה אין לו שחר דמאי שייכות להנהו ב' דרשות
 לרמזם במקרא אחד, ותו מאי בעי באמרו שהושבם במדבר ביתה מאי
 אכפת ליה בזה דדיוק וקאמר ביתה, ונראה לע"ד לתרץ ע"פ מ"ש רש"י
 ריש סוכה דף ב' עמוד ב' בהא דקאמר התם כולהו כרבה לא אמרי האי
 ידועה לדורות ופי' רש"י וז"ל האי לאו בידועה דשיבת סוכה קאמר אלא
 בידועה דורות הבאים בהיקף סוכות ענני כבוד הנעשה לאבות עכ"ל.
 ושמעתי רבים מתהנדרין בדבר זה הלא זה הוא פלוגתא דר"א ור"ע לקמן
 דף י"א ע"ב דר"א ס"ל ענני כבוד הי' ור"ע ס"ל סוכות ממש היה שבנו
 סוכות מפני החמה וא"כ מעמא בעי למה תפס רש"י בדבורו דוקא כמ"ד
 ענני כבוד, ונראה ע"פ דגרסיןן שם דף ב"ח ע"א האזרח להוציא את
 הנשים ופריך ל"ל קרא תיפוק ליה דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ונשים
 פטור' ע"ש, וקשיא לכאורה דמאי פריך הש"ס ל"ל קרא ע"פ מ"ש הט"ז
 הלכות סוכה ס' תרכ"ה עיין מ"ש בארוכות ליישוב, הטור וטמוציא דבריו
 שמענו דלר"ע דאמר סוכות ממש הי' א"כ אין רבותא באותן הסוכות וא"כ
 מה זכרון יהי' בדבר אלא ודאי הזכרון שאז יצאנו ממצרים ונמצא עיקר
 תכלית סוכה שלנו לזכור יציאת מצרים. אבל לר"א הוי הזכירה על גס
 אחר דהיינו הקפת ענני כבוד, והנה גרסיןן במגילה דף ד' ע"א. אמר
 ריב"ל גשים חייב' במקרא מגילה שאף הן היו באותו גס ופי' הרשב"ם
 וז"ל שעיקר הגס הי' על ידן בפורים ע"י אסתר בפסח שבזכות גשים
 צדקניות שבאותו הדור נגאלין, וכחבו תו' שם יש מקשו' ל"ל הקיישא
 דכל שישנו וכו' הנשים חייב' במצה תיפוק לוי' שעיקר הגס הי' על ידן
 ע"ש וא"כ לפ"ז לא מקשה הגמרא מידי ל"ל האזרח דאיכא למוכר למ"ד
 סוכות ממש דלפ"ז תכלית הסוכה הוא להזכיר יציאת מצרים כג"ל ועיקר
 יציאת מצרים הי' משום גשים צדקניות וא"כ ה"א דלחייבו כקושי' התו'
 הג"ל במגילה לכן איצטריך האזרח, אמנם צ"ל דבאמת המקשה דפריך
 ל"ל האזרח וכו' קישיותו אזלא רק למ"ד דסוכות היינו ענני כבוד ולפ"ז
 אתי' דברי רש"י שפיר כמה שתפס מ"ד זה דוקא והוא כמ"ש כולהו כרבה
 לא אמרי קאי ג"כ אאכ"י התם דמיאן ג"כ בתורין רבה ע"ש, והנה מצינו
 לאכ"י דמחרץ קושיות הגמ' הא רח ל"ל וא"כ מדאיצטריך אכ"י לשנויי
 קושיות הגמ' מהאזרח ש"מ דס"ל כמ"ד סוכות ענני כבוד הי' דאי לאו
 הכי כל"ז אין מקום לקושיות הגמ' כג"ל, וא"כ להבי' תפס רש"י שיטת

מ"ד ענני כבוד ולאביו דקאי עליו השתא ע"כ ס"ל הכי כנ"ל ודו"ק
היטיב. ועפ"ז מטילא יבואר ג"כ דברי המדרש הנ"ל והוא דהנה מצינן
לתוס' דמגילה שכתבו לחרץ קושיותם בתרי אנפי חדא דסברא זו שעיקר
הנס הי' על ידן היינו רק מדרבנן, ועוד דה"א לילף מ"ו ט"ו מחג המסכות
לפטור את הנשים והנה על כ' תירוצים הנ"ל מנגמנים העולם בתורין
קמא אין לו טעם כלל לרחות הסכרא, ועל החי' בתרא מדרקקים דכיון
דע"כ איצטריך ג"ש דט"ו ט"ו בלא"ה לכמה דברים לענין שיהי' תלילה
הראשון מוכה כמו בחג המצות בדאטרי' ההם דף כ"ז ע"א ע"ש דאל"ה
קשי' על תורין התו' לא יכתוב לא ה' ולא וי"ו וא"כ מהיכי תיתי נימא
לענין זה אין גזירה שוה למחצה כיון שמצד הסכרא הוא לחייב את
הנשים לפי שעיקר הנס הי' על ידן שהרי אינו מוכרח שהג"ש בא לרחות
הסכרא כיון דאיצטריך הג"ש בלא"ה וכל מקום שאפשר לקיים שניהם מוסב,
לכן נראה דכ' תירוצים יחדיו אתיין שפיר והוא ע"פ א"א כמ"ד סוכה
ממש וא"כ לפ"ז צ"ל דעיקר מצות סוכה הוא משום יציאת מצרים כמ"ש
בשם הט"ז כנ"ל וא"כ לפ"ז מסברא הי' מהראוי לחייב הנשים בסוכה
ואעפ"כ מצינו דכתיב האזרח להוציא הנשים א"כ חיינו דהתורה מודחת
סברא זו א"כ שפיר ה"א לומר הכי בחג המצות ולפטור נשים מג"ש ר"ל
כמו דהתם ג"כ שייך אותו סברא ואעפ"כ דחתה התורה ש"כ דסברא זו
אינו כדאורייתא אף בחג המצות נמי אמרי' הכי ע"כ. וז"ש המדרש מושב
יחידים ביתה שהשיכם בבית והיינו כמ"ד סוכה ממש והשתא שפיר
קאמר מוציא אסירים בכושרות בזכות נשים הכשירות דכל"ז אי הוי תפס
כמ"ד סוכות ענני כבוד ליכא למימר דזכות נשים צדקניות יצאו ממצרים
דא"כ קשה קושי' התוס' הג"ל ל"ל היקשא דכל שישנו בכל תאכל חמץ
וכו' לחייב הנשים במצה משא"כ השתא שהקדים דבריו כאמרו מושב
יחידים ביתה וכן"ל שהשיכם בבית ממש והיינו כמ"ד שכנו להם סוכו'
ממש להנין מפני החמה והצנה א"כ אין מקום לקושיות התוס' דכיון
שבזכות נשים צדקניות יצאו ממצרים. א"כ היה מהראוי לחייב גם בסוכה
את הנשים כנ"ל והזיגן דרחתה התורה סברא זו כנ"ל איצטריך גם במצה
לחייב את הנשים דה"א ללמוד מחג המסכות כנ"ל ודו"ק;

ונחזור לענינינו, להורות לחלקינו, ונשבח למלכינו, ונפאר לאדונינו,
ונהלל ליוצרנו, על כל טוב אשר גמול לעומתנו, כי הוציא ממסגר נפשנו,
יראה ה' בענינו, ואל ישמיע עוד פרצה בגבולנו, ולמען תספר באזני

בנך וכן בנך לדורי דורות, הנסים והגבורות, אשר עשה ה' לנו בהיותינו סגור ומסוגרת. ולמען יעמדו ימים רבים להיות למשמרת, הקקתינו בעט ברזל ועופרת, בלשון צח ומצותצח מדברת, בשפה ברורה, קלה ולא חמורה, ולמען ירוץ בו עין הקורא, ויכיר גדולת ונפלאות הבורא את ה' אלהיך תירא.

כ"ד המחבר, תהילות ה' ידבר ונאל בהר"ר זעלקי סג"ל מנלונא.

דברי האגרת.

יִיְהִי אחריו מות הקיסר קראלוס הששי, שנת חמשת אלפים וחמש מאות ואחת בתודש התשיעי, רגזה הארץ ונמס לבב כל איש ואשה, ותגעש ותרעש האדמה, מפני קול המלחמה, אשר הוחל אז בין עמו ובין מלך פרייסן יר"ה אשר אסף וקיבץ וריבץ כל אנשי מלחמתו חיל גדול כבד מאד, וירבה חיילותיו ומחנותיו ולא קמה בנו רוח עוד, ויצא דבר המלכות מלפניו ליצא ולבא במדינות שלעזא. אבל לא ידענו מה היה לו הלנו או לצרינו, מהם אמרו לא חפץ במלחמה, ואינו מבקש להשתקע ולגור שמה, רק לעבור דרכו דרך המלך, למדינות פיהם להלוך, ולעשות שם נקמה, בזרוע הנטויה ובירו הרמה, להעריך הצו וללהום מלחמה, נגד הפייאר פירשט אשר ביקש להחרימה, ורבים אומרים לנפשנו, עבור החוב שיש לו על מדינתנו. הולך את עמו לארמנותינו :

יִיְהִי ביום החמשי תשעה עשר יום לחדש כסליו שמענו קול המונו במחנותינו, ואספו כל בני עירינו, את כל אנשי צבא השוכנים סביבותינו, ויבאו העיר ביום ההוא כמו תשע מאות חלוצי צבא גבורי החיל כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו. וגם מזון וצדה הכינו להם איש כפי אכלו וצרכו. מיד נבהלו כל אלופיה, וחיל אחז כל העיר ויושביה, שוכני ארמנותי ודרות, ותהם כל העיר ורוחם נשברה, ואימת מות נפלה

עליהם מרוב פחד וצרה, בשמעם פקודת השררה, לשלוח כל איש אנשי ביתו להמלט ההרה, ויפוצו כולם מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, וכתות כתות נוסדו יחד, כי נפל עליהם אימתה ופחד, והמה אשר לא ניסו ללכת חוצה, מיהרו ואמרו נביאה ונרוצה, וסמוך לשבת מקנן נדו, והלכו על פני השרה, בחיל ורעדה, ודרכם שממה ועקומה, יבחשיכה יתהלכו ולא ידעו לפנות ברוכ המהומה, ורבים הללו שבת והלכו חוץ לתחומם. וביום זה לא מצאנו מנוחה ותקומה :

ויצו האדון יענראל ביום ההוא על כל עמו לחגור כל איש חרבו וללבוש קשתו ולכונניה, וחצו לרולקים יפעל ללחום מלחמתיה, וגם על היהודים צוה להיות עתודים ליום מחר, חמשים איש לבחור, ודבר יום ביומו, יעבדו עבודתם סביב העיר וחומה, תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון יצא אדם לפעלו ולעבודתו, איש איש על דגלו ואותותיו, בלילה ההוא נדדה שינה מעינינו, מרוב הפחד אשר בקרבינו, ולקחנו כל המדתינו, זהבנו וכספנו, להטמינו תחת האדמה, מפני קול רעש המלחמה, ויהי בבוקר יום הראשון למלאכה, ודמינו למצוא רווחה, ונסו יגון ואנחה, והנה צוהה :

ויהי הבוקר אור והאנשים שלחו איש לעבודתו, בפקודת השר אשר צוה אותם, בחורים טחון נשאו ונערים בעין כשלו. חיהם ביגון כלו, ושנותיהם בכחלה, בטשאות כבדות שקורין פאלאזאטין אשר על צואריהם עלו. מהם בכחף ישאו העצים הגדולים והחזקים, ויסובבו בהם העיר ממקום למקום. מהם שבעו ברעות נפשם בעבודת האדמה, ויהפרו בהם חפירות לתחוב העצים שמה, כפה הוליכו

עגלות מלאות חומר, וילכו בלא בה למקום אשר פקד עליהם השומר, העלו עפר על ראשיהם לבנות דייק ולשפוך סוללה במקום אשר גזר ואומר, כמה חכבדו עול עליהם, וטענו עצים על כתפיהם, מספינות אשר פרקו בידיהם, כמה מן המים העורות משו, אשר לכבות השריפה הוכנו והוקדשו, יגענו ולא הונח לנו מקוצר רוח ומעבודה קשה, מהם כוננו חצם על יתר לירות, כמה גזרו עליהם לסתור המצבות בבית הקברות, ויאנחו בני ישראל מפני העבודה ומרוב הצרות, וגם פני זקנים לא נהדרו, עורם כתנור נכמרו, ואף כי אינו לפי כבודו, ולא ניסו ללכת בזה מנעורו ומעודו, היה גמנה בתוך הבאים למלאכה, מונה מספר לכלם ובשמות יקראו להם כל היום בכה, ברכם כשלו מצוט ובשרם כחוש מרוב יגון ואנחה, חצים עושים במלאכה והצים מתזזקים ברמחים, צועקים מאוד הומים וגאנחים, מאוד זלגו עינינו דמעה מאין הפוגות, דלפה נפשי מתנוגות, בהגיע עת והתור לגמור הלל ולהודות, ונהפך שמתתנו ליגון, בראותינו ערובים צנה ומגן, אהזנו חיל כיולדה, ונבהלה כל העדה, ביום אשר כתמרות עשן הקיטור עלת, ושרפו כל הרחיים ובית מלון כלו, סגרו כל השערים, והורידו כל הגשרים, בבוא חיל המלך והשרים, כאריה יכסוף לטרוף וככפיר יושב במסתרים, ויסובבו עיר ויעמדו על ההרים, הגבוהים והרמים, אשר סביב העיר קמים, כלי מלחמתיהם לנגדו העריכם, להפיל חומות ובריתים, ושומרי השדה סביב כניחים, לבלתי ירד אלינו דברים המצריכים, בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם, ורשפי קשה בידיהם, קמו עלינו כסבל לאוגי' והקיפוננו, אבירי בשן כתרונו, ואירא

מרבבות עם אשר כדבורים סבבוני, עצמותי כמוקד נחרו
וניחר גרוני, חכי מדובק לשוני, כי חסרו ונתמעטו מזוני,
אין צרה וכלכלה במעוני, ומעט כספי וחוני, או לי שכך
ראו עיני, כי סבביני חרב וכלי זין, ורבים מבקשים ללחם
ואין, טפוחי רעב הלכו בחוצות וברחובות, ולא מצאו
מרגוע: לאכול ולשבע, כלו חייהם ביגון ואנחה, רעבים
גם צמאים נפשם לעפר שהה:

מי יוכל לספר הנפלאות, גדולות ונוראות, אשר עשה ה'
לנו בעת הזאת, והצילנו מצרות רבות ורעות, ונתן
את חן העם בעיני היענראל שר הצבאות, הלא המה שתי
אנשים חשובים אשר בקרבינו. נשיאי אלקים המה בתוכינו.
אשר בהשתדלותם המציאו מתי ומזון, לשובע ולא לרזון,
ליתן כל יום ברחובותינו, אחד מיותר שבהם איש שלמ"ה
אשר בטחתי בו חני והקימני, וגבריא"ל בשמים ועלתה
לו להיות בעזרתינו, ביתו הי' פתוח לרווחה, אשרי לו
שלו ככה, כי חלק לחם חקים לכולם כפי צרכיהם, עומר
לגלגלת מספר לנפשותיהם, יש"ם ה' פעלם ומשכרתיהם,
יהי שלום בחילם ושלוה בארמנותיהם, יצו ה' את הברכה
באכמיהם: (ועל זה).

אודה חסדו לאל עליון, משגב לכל דל ואביון, נתן
לנפשינו פדיון:

נורא תהילות בעלילותיו, מי יוכל לספר נפלאותיו, ומי
יכלל גבורותיו:

יִצְחָק הכל, ומשוטט בכל, **אֱלֹהִים** כולם ישכרון ואתה מוין
ומפרנס לכל:

הַלְלוּהוּ כל האומים ושבחיהו, **יְהִי** תהילותיו וספרוהו,
יום יום ידרשוהו:

מנו הוא לכל החוסים בצדקתו, לן ההוד וההדר ואין חקר לגדולתו :

גאות לבש ה' אין מספר לתבונתו, מקרני ראמים עד ביצי כינים מקווים לישועתו, נותן לכל אחד כדי מחייתו, לכל גוי וגוי כדי מחסרתו, ולולי ה' ה' בישועתו, אז אבדת בעוני ובצרת, כי לבי סתרת עובני כחי ואור עיני גם הם אין אתי, שוכני עפר בחצר הקודש בהביט, היש סכאוב כמכאובינו, אם ראינו חצר מות במקום קדשינו, לא יאומן כי יסופר מהני תלאות וחרפתקאות דערו עלינו אין מתום בבשרינו, ואין שלום בעצמינו : ירדה עיני דמעה, ולבי כל עמי, אם ראיתי רגלי השור והקרביים, הראש ובני פעיים, הנקנים בכפלי כפלים, תחת אשר היה מקדם עזובה, ובעינינו בלתי חשובה, ועתה כגלמודה ועוני, זה הוא עיקר מזוני, ואף גם זאת לא בכל עת ועונה, מצאתיהו לקנות במרבית כספי והיני, רק בעבודה רבה ויגיעה, מצאתי למכות רמיה, אם שליש ורביע, פעם אחר בחדש אלי הגיע, וגם זאת לסעודת שבת הכינותי לעיני, לענגו בו כמצותי, אם ראיתי זאת הלא סמרו שערותי, שבת משוש לבנו, ונהפוך לאבל מחוללינו, מיום סגרו קריותנו, ותחת אשר היינו מתענגים כדגים ובשר, עתה לחמינו חסר, תחת אשר ביום שבת היינו שמחים, שקמים ונחים, עתה נאנקים ונאנחים, תחת אשר כל טוב אשר על השלחן היו גשים, עתה מזונותינו קשים, איה טף וגשים, אשר בבגדי זהב ורקמה ה' מלובשים, וסולת נקי ללחם טשנה היו לשים, ועתה בעינינו בבגדים בלויים כגדי חול אנו מלובשים, ואם הגענו ללחם שעורים, אנו רצים וחשים :

מי יוכל לדבר מרוב הלחץ אשר בקרבנו, יראה ה' בענינו
ולחצינו, כי דבקה לארץ בטננו, אפילו גושקרי ושערי
דקמחא ליכא בינינו, ונפשנו קצה בלחם הקלוקל ממורסין
וסוכין, אשר ממנו יטרפו מרף כאריות ודובין, בעודו בכפס
יבלענו, מבלי השאיר שריד ופליט ממנו, והיה קשה עליו
להתעכל בבני מעיים, אם לא בשל ומבושל במים, כמה
לקטו ואספו עפר מן האדמה, ומערבין בו מעט קמח
ואכלו אותו נפוחי הרעב והצמא, השמע בזאת איך
נשאר בנו רוח ונשמה, כמה צדו העכבר והחתול, אשר
מאכילת אדם גם ביניהם הוא פסול, גם בשר הכלבים על
שלחנותיהם היו נקרבים, להשביע נפשותיהם מפני הרעב
אשר בקרביהם שמעו זאת כל העמים והאזינו, יושבי
הארץ הביטו והבינו, כל היום עצבי סבבנו, בראותי זאת
בין אנשי תבונה: (ועל זה)

איש קולי בכביה, תאני ואני, איך אמצא למכתי רמיה,
לולא ה' הושיעה:

נבהלו עצמי, מפני קול המלחמה, ונפשי הומה, פן יפיל
חומה, ויורה חצים בחימה, וסוס ורוכבו רמה:
ירדה עיני דמעה, ולבי בל עמי, לרות צמאי. בתורה ה'
תסימה, ואיך קולי ארימה:

לולא בה' בטחתי, ובחסדו הגדול סמכתי, ותחינתי לנגדי
ערבתי, ובדרך הישר אחזתי:

אז בעני אברתי, מרוב הפחד אשר פחדתי, וחרדה שחרדתי,
ובמעט צדקתי לא עמדתי:

לשה אובר דמיתי, לקאת מדבר הייתי, מרוב צרות אשר
ראיתי, אך לה' קויתי:

בהרים הרמים, אשר סביב העיר קמים, חצי גבורים
שנונים, חרב הקמים, וקשת הדמים.

ועירים וצעירים, רצים ומהירים, אמרו נרוצה, נבואה
ונלך חוצה, מחוץ לשערים:

לקפץ ולדלג בהרים, יבואו הנעימים והישרים, אשר מימי
קדם היו נכבדים ושרים, ועתה סבבו ביערים:

יצאו אנשים נקי מבתיהם, אין כל באמתחותיהם, עזבו לאחרים
חילם ונכסיהם, ישוב ה' את שבותם וירחם עליהם:

המהומה רבה וגדולה, קול הסון על כולם עולה: ועבודה
רבה ואומללה, כל היום כולה:

לעת ערב אחכה ואקוה, מתי קץ הישועות יהיה, ולמתי
ישיב ה' אפו, אנכי אצפה, ונפשי ישמח וירוח:

ובבוקר הפעם רוחי, ואומר אמצא מנוחה, ירחיב ה' נתיבי
ומהלכי, ונסו יגון ואנחת, והנה צווחה:

יבואו ויגידו, שקר יענו ויעידו, וכל אדם בוז להפחידו,
קרובי וגם ידידי:

מגן וצנה ערוכים, להפיל תומות ובריהים, ומשמרתם כביב
העיר מניחים, ולמארי הימי הכל צריכים:

לְיָמֵי מַלְחָמָה, לעשות נקמה, עומדים שמה, ודרכי
שמה, ונתיבה עקומה, ונפשי עגומה:

נְעִיית נֶאֱנָחִים, הולכי נמושות ונמוכים, אשר מחוץ לעיר
על הספינות נשלחים, וכל הלילה על פני השדה

נאנחים, ה' ילחם לכם, ועליכם ירחם, נפשיכם ינחם:
אִישׁ וּבֵיתוֹ אֶיךָ, פרנסתם כנון, ואיך אשא עין, לשיר שירת

היין, בראותם פרץ וכליון, וסבבני חרב וכלי זין,
בראשי החרוות הן עיניך, שמי ושם אבי ושם עירי

יאירו לנגדיך:

ובהגיע תור אסתר, שמחת נעשה פלסתר, ואיך יעלה על לבנו הרהורים, לשמוח בשמחה פורים, ואנחנו שבענו מרורים, ותחת כל טוב אשר על השלחן ה' סדורים, עתה באו עלינו מצודים גדולים ובצורים, וכל פתח שערינו סגורים, לחם ובשר אין, אפס השכר וגם היין, איה הזמנים אשר אכלנו משמנים, הרבה מעדנים, שהינו מסתקים, ועתה נפשנו יבשה מריקס, תחת אשר סכנו בין את בשרנו, זלגה דמעה מעינינו, כאשר עוללנו ומפינו הלכו מקרבינו, ולא נשארנו בלתי אם גוויתנו:

טירותינו היתה לשמה מבלי יושב באהלינו, מאוד נבהלה נפשנו, מרוב עצבוננו, איה בנינו ובנותנו, אחי ורעי מנגד נגעי יעמוד, המה ראו כן תמהו איך שמחתנו נדי, וניטל ממני חודי, ונפלה כבודי, ואני בעוני תמיד איחל ואצפה, מתי ישוב ה' אפן, וממחלואות ירפא, וכעבר ישאף צל כן לילות עמל וירחי שוא מנו לי, ואומר מי יתן ואדע קצי מתי יוציא סרשת רגלי, ומסצוקת יוציאני ועל במותי יעמידני, נפשי ישובב במעגלי צדק להנחני, וערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה עד אן טהוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ולמה קודר אלך בלחץ אויב מעורר חיסמה, גרר בעדי ולא אצא חוצה, הקיפוני כגורן עגולה וכגדר בלי פרצה, דרכי בגזית נתיבותי עזה, רבות אנחותי ולבי דוי, מתי נפשי ישמח וירוח:

ורבים חשבו לדעת זאת ועמל הוא בעיניהם, איש בער ולא ידע ויבין את זאת לידע מטמוניהם, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ונסתרה דרכיהם, רבים יהגו ריק וכל אדם כוזב בהגידו. וכלם נוסדו יחד שקר יענו ויגידו, בינו נא זאת איך לא ימס לכבינו, וישתנו זיו פנינו,

אם אין יושב באהלינו, ותחת אשר היו מלאים, אוהבים ורעים, עתה ריקם ופנוים, ועל זה ארים קולי ואתחנן אל ה' צורי וגואלי, יערוף כמטר לקחי ומלולי, בתחינה קצרה, אשר בשלש בתים אמורה, ובתוכו סדורה, שמי ושם אבי ועירי, וכל שורה ושורה בסוגר אחד סגורה:

אנא אלקי מלכינו, נא הבט וראה במכאובינו, יעננו ביום קראנו:

יָשָׁב בַּשָּׁמַיִם הוֹשִׁיעֵנוּ, אֵל חַי וְקַיִם רֵאֵה עֲצוֹנוֹנוּ, נָא אֵל בְּאֶפֶךָ תוֹכִיחֵנוּ:

בְּהִרְרֵי צִדְקָתְךָ סִמְכִינוּ, בְּטִיבְךָ הַגָּדוֹל מִצַּר תַּצְרִינוּ, חֲנֹנוּ ה' וְהָיָה בַּעֲזָרָתְנוּ:

זַעֲקֵתֵנוּ שִׁמְעֵ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, לִמְעַן שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְהוֹשִׁיעֵנוּ, קִרְבֵּנוּ נָא יוֹם גְּאוּלְתֵּינוּ:

סִמְכֵנוּ בְּרַלְנוּ, לְעוֹרֵר לִבֵּנוּ, וְחִמּוֹל נָא עַל עוֹלָלֵינוּ וּטְפוֹנוּ, מִן הַמִּצַּר קִרְאֵתִי יְהי פֶתַח שַׁעֲרֵינוּ:

מְגִינֵינוּ וּמַחֲסִינוּ, תִּשְׁגִּיחַ עֲלֵינוּ, לְרַבֵּשׁ צִדְקָה בִּימִינְךָ תַּסְעִידֵנוּ:

נָא לֵשֶׁה פְּזוּרָה, הַנִּתּוּנִים בַּצָּרָה, וְשַׁלַּח רְפוּאָה לְכָל מַכּוֹתֵנוּ יִשְׁלַח ה' מַשְׁמִים וְיוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי גָדוֹל כִּים שִׁכְרֵנוּ,

יָחוּשׁ וַיִּמָּהֵר לְעוֹזְרֵינוּ, פָּרְשׁוּ רִשְׁתָּם לִרְגְלֵינוּ, בְּאִמְרָם לְעֵינֵינוּ. לַהֲרוֹס כָּל בְּנֵינוּ, אֶהְיֶנוּ וּשְׁמִירוֹתֵנוּ, בְּתִי חוֹמֵר

הַעוֹסְדִים בְּגוֹבְלֵינוּ, בֵּית דִּירוֹתֵנוּ וּמַשְׁכְּנוֹתֵנוּ, וְחִשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת פֶּרֶץ וְצוּחָה בְּרַחֲבוֹתֵינוּ:

בִּימִים הָהֵם הָיָה עֵת צָרָה לִיעֲקֹב וְהָרִימוּ קוֹלָם בְּבִבְיָה תֹאנִיָּה יֹאנִיָּה, שָׁק וְאִפְרַיִם יָצַע לְרִבִּים, וַיִּזְעֲקוּ בְּמֵר

נַפְשָׁם אֵל ה' לְהוֹשִׁיעֵם, וַיִּשְׁיחוּ וַיֹּאמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ ה' מִכָּל צָרָה וְהַצִּילֵנוּ, כִּי בָאוּ הַמִּים עַד נַפְשׁ הַפֶּעַם הִזְקָנוּ, הִרְאִיתֵנוּ

צרות רבות תשוב תחיינו, מוציא אסירים בכושדות מכור
הברזל תעלינו, ומיום ההוא והלאה קבלנו עלינו, בכל שני
וחמשי ושני, פעמים לומר אבינו מלכנו, ולומר תפלת
והוא רחום להתפלל על צרותינו, וגם תפלת אל מלך
יושב סדרנו בתחינותינו, אבל בתענית לא היינו מכבירי
עלינו, כי מאוד בשל בחנו, ורפה רוחנו, וברעות שבעה
נפשנו, ולתם דמעה הי' לחמנו, עד כי ראה הי' בענינו,
והאזין והקשב לקול שועתינו, ונתן בלב השר להרום
תחילה כל רפת בקר, וגדרות צאן ואהלי סוסים לפרוץ
ולעקור, ואז סבבו שני אנשים ירידים, שרי גדודים, את
העיר במסילה, ויצאו וראו כל היום כולה, אי מקום עצים
למצוא, מקום הרוב שיש בו דופי ושמצה, ואת בתינו
הציל הי' ורפא מכאובינו:

בני יוכל לספר חסדו הרמה אשר הראה הי' אז לעמו, כי
זכות אבות לא תמו, כאשר פסחו על כתי בני ישראל
לבלתי ישכון בבתינו, מאנשי צבא אשר בעירנו, מי יוכל
לספר שבחו, כי לא ישבית הי' לנו יום מנוחה, וביום
השבת מצאנו פדות ורנוחה, ולא צוה לנו את המלאכה,
ואף כי ביום אידם, לא נתו ממלאכתם ועבודם, ולא חסו
על אלהיהם וכבודם, אבל אנחנו מלאכתנו לא נעשה, רק
ביום המעשה, וביום שבת קדשינו, חסו על כבוד אלקינו,
ולא צוה את עבודתינו:

אך ימי הפסח בזכרוננו, יראה ורעד יבא כי וחלחלה
אחזנו, כמעט נטוי רגלי ובאין שפכה אשורי וכל
הטוב נעדר בסגורי, ואם אזכור ימים מקדם, ראיתי יין
כי יתאדם, ועתה מחיר היין, סבבנו חרב וכלי זיין,
במקום הבשר, נחושת רגלי וירי אסור, ולחמנו חסר,

במה אחוג חג ואכבדהו, האם בלחם שעורים אשביעהו,
 מה אכין לשלחני ואערכהו, במה ארוה צמאי ואמלא
 כוסי, ואין כל בטחנותי, בלתי אל הקטניות עינינו, אשר
 הערכנו בעינינו, זכרנו את הדגה אשר אכלנו, ועתה
 נפשנו נבהלנו, בהעלות זאת על לבי לבי יתר ממקומי,
 ונפשי מאוד הוסי, ואתפלל על שכר בת עמי, ואועץ
 מרה, על גודל הצרה, אנא הבט נא בעני עמך אשר
 פדית, ואל יעכבם שאור שבעיסה, לעשות חקת הפסח
 כהלכתו, כאשר צוה לעמו וצאן מרעיתו, נפשנו חכתה
 לה' עזרנו ומגיננו, וגנות על העיר הזאת כי כך במחוננו,
 ובישועתך יגל לבנו ותגל נפשנו, נא אל העזובינו, הפר
 נא עצתינו, אשר יעצנו לטחון קמהינו, קטחא דפיסחא
 מעט לקיום נפשנו, ברחיים של יד אשר הערכנו בעינינו,
 מי ראה כזאת ובת עינו לא ידמה, בני אדם טוחנים
 ברחיים נמשלו בבהמה, עניי עמי שכרו בעד לחם, עולל
 ויונק השתפכו נפשם לחיק אמותם ואיך אנהם, ואף כי
 יורידו כנחל דמעה, לא מצאו לאכול קיסמא, היש מכאוב
 כמכאובינו, צפד עורם, וחשך תוארם, כל היום סבבו את
 בתינו, והמה שיאגים לטרף ולבקש אכלם מאנה הנחם
 נפשנו, ובראותי זאת במר נפשי אשיחה ואהימה. וקול
 נהי ארימה, על צרות העיר התמימה, היא היתי עטרת
 תפארת, כליל יופי ונבחרת, ועתה טכל טוב נעדרת,
 ואקונן על זה קינה אחרת, אשר בארבע בתים מסודרת,
 שמי ושם עירי מזכרת :

אתה העיר קריה נאמנה, איך היתה לשמה, כרגע נהייתה
 כאלמנה. זיוך ממך פנה, זה יותר מרביעית שנה :

נסו ממך כל שריך, ביום צרו כל מבצריך, עזבו כל גדרותיך, ביום סגרו כל שעריך, וסבבו חומותיך : ישיחו בך נגינות שותי שכר ויושבי שער, יהמו וידאגו עליך זקן ונער, כי מלאת יגון וצער, ה' ישועתך ימהר :

וישכנו סביב למשכנותיך, ורדפו בך כל אויביך, יכוננו הצים לירות לנגדיך, נשקו רומי קשת בקרב מחניך : **אלה** אזכרה ונפשי עלי אשפכה, ערב ובקר אהמה ואשיחה, כי ראיתי בך פרץ וצווחה, רעבים גם צמאים נפשם לעפר שחה :

השביעך מזורים, בנו עליך מצודים גדולים ובצורים, דרכו הצים לירות במסתרים, הורידו בך כל הגשרים : **לא** מצאו בך כל אנשי חיל ידיהם, מפני זלעפות רעב אשר בקרביהם, כי אפס לחמם וסוזנותיהם, עורם כתנור נכמרו ונשתנו זיו פניהם :

וירעבו מאוד ללחם ואין, אפס השכר וגם היין, ורובם שבעו נפשם בלחם הקלוקל, הדוקר בקרבם כחריות של דקל, מאין ימצאו עזרה להתחזק מן ולגיון, ולחגור בכלי קרב מזויין :

מגן וצנה ערובים כימינך, חנית וחרב במעוניך, אין שלום ושקט בנויך, יתחמץ וישתונן לבב כל נבונך : לִיבְשֵׁי שְׂרִיּוֹן וקַסְדָּא וּמַגִּפִּיִּים, שִׁמְרוּ מִשְׁמַרְתָּם עַל הַיּוֹבֶשֶׁה וגם על המים, שלשלאות של ברזל משכו בנתיים, ירחם ה' עליך מן השמים :

גדרותיך נשמה אין יושב באהלך, ראה שממת תפארתך, נטוי עליך רעה יודעך ואוהבך, סמך יצאו מהריבך :

אשתוללי אבירי לב על שבדיך, מתי ירפא ה' מחלאותיך,
ויסיר חרונו מביניך, ומתי ישוב אחר אויביך:

גם כלילה לא שכב לבנו, כאשר שמענו באזנינו, קול
המתים השוכנים בבית קברותינו, מעוררינו בבכי על
צרותינו, גנחי גנח וילולי ילל על שברינו, התפללו והתחננו
בעדינו, למחר ה' ישועתינו, ועל זה ה' דוח לבנו, כסתה
כלימה פנינו, ונמס לב העם אשר במחנותינו, וענו ואמרו
זה גרם רוב עונינו, כי מן השמים נגזר זה עלינו, וכבר
נשמע בין המתים צערינו, ואז במתק חכנו, הערכנו
תפילתנו, ובה אמירתנו, ה' אל באפק תוכיחנו, הביאתנו
במצודה שמת מועקה במתנינו, יבש כהרש כחנו, תהי'
ידיך לעזרינו:

אבל זאת היתה נחמתנו, כאשר שלה האדון יענראל
אחד משרי הצבא, מחוץ לעיר לצד שכנגדו לבא,
ואמרו זה ינחמנו ממכאובינו, ומעצבון לבבנו, כי הוא
זה אשר שלחו אל המלך להודיע צערינו, ולפתוח שערינו:
ויהי בעצם היום הזה בעת צהרים, כאשר צללי הערב
נוטה בין הערכים, והשמש עומד באמצע השמים, וישלח
המלך אלינו טמבור אחד מעבדיו ותוף בידו, ואגרת אתו
ואין איש עמו, וישישו וישמחו כולם על ביאה זו, ותחת
אשר היתה העיר מקדם נבוכה, היתה צהלה ושמחה, כי
אמרו כולם נוסת האגרת, בזה הלשון מסודרת, כי שלח
המלך לאמר כרתה בריתך אתנו לתת לנו את העיר
בנאמנה, ואנני הפך להכביד עולכם, רק את אשר ייטיב
בעיני כולכם, ואני לפניכם אצא ואבא, ואסתיר כל פאריז
ומחביא, והפילתי אויביכם לפניכם לחרב, אם תתנו את
העיר בזמן קרוב, ואם לאו בחמת קדי אצא לקראתכם,

ונחתה קשת וחרצים במחנתכם, וקולות וברקים אשמיע להחריד אתכם, ואמרנו מי יתן ויצא אף בחרב לקראתינו, ורק יסיר את המות הזה מקרבינו, כי הללי חרב טובים מחללי רעב לעינינו, ושבי כולהו איתניה ב' וגדול באבינו. והנה מיהלתינו ממושכת על ביאת האדון המזויער הנשלח ונשקפנו בעד התלוק להציץ בין החרבים כתי ישמיעו קול שריקות סוס בינינו, ונדע מהות הדבר על מכוננו, והנה בושש רכבו סלבא עוד לחצרותינו :

יִיְהִי ביום הרביעי, עשרים לחדש שנים עשר הגיע, ויהי בלילה ההוא ויבא העת והעונה, ראש אשמורת התיכונה, ויקומו משם האנשים חיל המלך יר"ה שרים וראשים, וילכו הלוך, והמה מחשים, ואף בשפתותיהם אינם רוחשים, עד כי סמוך לעיר היו גשים, ואז פתאום יסבו פניהם העירה, ויהינו לעלות ההרה, ואנשי העיר ומלחמתיהן, עודנו שוכבים על מפותיהן, שוכנים בבטח על משכנותם, יעלו בכבוד על משכנותם :

בלילה ההוא נדרה שנה ותנומה, מרוב הקולות והמהומה, ויכו בתופים כדרכיהם, שם העריכו מלחמתיהם, ויהרגו זה בזה כפי כספר נפשותיהם, מהם דקרו בחרבותיהם, ומהם מורים בקנה השריפה אשר בידיהם, ואז פרשנו כפינו לאל נורא עלילה, בשבת עוז תעצומות ותהילה, וענינו ואמרנו, אם מה' היתה זאת להיות בחבלו וגורלו, עלינו לשבת לאדון הכל אשר הפליא חסדו עמנו. שנשאר הכל על כנו ותלו, בלתי פרצו ההומות ומגדלים, ולא החרבו סירת ואוהלים, ולא נפקד איש מאתנו, ואין פרץ וצווחה ברחובותינו, ומאת ה' היתה זאת והיא נפלאות בעינינו, להחזיק עיר בצורת בעוז וגבורה, משולל מפרץ

העיר ודרה, ואז אמרנו גם יגון ואנחה, והצרה נשכחה, ויבואו העיר וירשוהו, כפי חפצם השיגוהו, ותהם כל העיר פצחו רינה, וקול תרועה, עברו בכל פנה, ותחת אשר מקדם היו נאנקים ונאנחים, על פתחת העיר, כולם שקטים ושמים, אבל כמעט אחר שתי שעות, השיגוני צרות רבות ורעות, כי לאויבים היו לנו, ובאו כמו שורדים בבהינו, אחזו לנו שועלים סחבלים כרמינו, בידם חרב הקמים, וקשת הדמים, ועשו זאת נגד דעת הפרינצן ובלתי רצון המלך גדול ההכמים אשר בתסדם הגדול הפקידו עליהם, ואף כי זה דרכם למו וכך נימוסיהם, בבואם העיר אשר לכדו בחרבותיהם, לבו העיר ולשלול שלליהם, אבל חסדי המלך יר"ה לבלתי יעשו ככה צוה לפניהם, אבל המה חיל המלך יר"ה התרגזו ואש קדחה באפיהם, עבור אנשי העיר אשר שינו דרכיהם, ויורו חצי' בחיסה דרך חלונותיהם, וחמיתו בזה קצת טאנשי חיל לפני בתיהם, ובגלל הדבר הזה שדרו את כל העיר ועשהו תוהו ושםם, כי אמרו הכל שמנו נפשינו בכפינו וקנינו בדמים, ויתפשו בנו וילאו אותנו, ולקחו כל מחמדינו, זהבנו וכספנו מעט אשר היה בירינו, ביד חזקה לקחו מאתנו, בין לילה הי' ובין לילה אבד מעמנו, ובראותנו זאת אימתה ופחד נפלה עלינו, וזעקנו במר נפשנו, ואחזנו צירים כצירי יודרה, חיל ורעדה, וכולם הלכו סר וזעף, יגע ויעף, ולא קמה בנו עוד רוח, לשקוט ולנוה, והיה תחת שמחה אנחה, ותחת מעשה מקשה קרחה, ומנוד ראש תחת הנחה, מלאתי יגון ואנחה, ותחת רווחה, פרץ וצווחה, אללי על שבר מכותינו, עצמו מספר תהלאותינו, כי הריקו חרבם לעומתינו, דרכו קשתם להבעיתנו, הכינו

רמחים וחרכות, לצוד נפשות ולכבות, כל היום וכל לילה, לא מצאנו תרופה ותעלה, ויבקשו כל העיר ואחור לא נסוגים, עד כי עשאו ממש כמצולה שאין בה דגים, רבים כיום הולדם ערום הציגום, מי יוכל לספר מרוב המהומה והבהלה, וקול בכיתנו אשר או עלה, מרוב הפחד הלכנו מגג לגג וממקום למקום, לא מצאנו מנוח ברחוקות ובשוקים, ולגה דמעה מעינינו, כאשר חרבם הי' מונח על צוארינו, כמה פעמים דקרו אותנו על לבנו, וגם אני הגבר, ראיתי השוד והשכר, ראיתי את עניי ידעתי בצרת נפשי וצירי, חרבם היה מונח על צוארי, עינו אותי בידיהם, סבבו אותי בחרבותיהם, לקחו כל מחמדי, מעט כספי אשר כירי, מעות מזומנים וסחורה אשר הי' או עמדי, ורבים כמוני אשר עשו להם ככה, ואז רבתה ברחובותינו פרץ וצווחה, פנינו לימין ואין עוזר ובשמאל לא מצאנו רווחה, ולולא הי' בעזרתנו, וממכון שבתו השגית עלינו, ישלח צרי למכותינו, ונתן בלב השרים לתת שמירה ברחובותינו, ושמרו משמרתם לבלתי יבוזו עוד את בתינו, ומיד והדה ניתן ביניהם, באזהרה גדולה יזהירו עליהם, לבל ימלאו לבתם לעשות עוד כדרכיהם, ואז שקטה העיר ומצאנו פדיון גיל וששון ליהודים והיתה העיר צהלה ושמחה, והקולות יחדלון ונסו יגון ואנחה, ויבא חדש האביב בשמחה, ויעתר אלקים לאדמה, תחת אשר היתה שוממה :

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְמַחֲרָתוֹ, מָרַם צֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּנִכְרָתוֹ
נִתְמַלֵּא הָעִיר טַאנְשֵׁי הַכִּפְרִים, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִזֶּן וּלְחֶם
רַב בַּפְּקוּדַת הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׂרִים, וְשׁוּקִים מִמַּשׁ כְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַם
בְּפִירוֹת מַעֲוָרִים, וּפְתָחוֹ כָּל הַשּׁוּעָרִים, וַיַּחֲזְרוּ כָּל הַנְּשִׁרִים,
וַיָּבֹא כָּל אֶחָד מִן הַדֶּרֶךְ, יֹשֵׁשׁ כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֹרֶת, וַיִּסַּר

הראגה, ונפל התוגה, וכלם מתחזקים לשמוח, ועמלם לשכוח, ותחת אשר מקדם הלכו בלא כת, עתה מצאו מנוח, וכלם שקטים ונחים, אוכלים שותים ושמחים, אז מלא שחוק פיננ, ולשוננו רנה, וישבנו איש תחת גפנו ותחת תאנתו, בחג הפסח עם נשינו וטפיננ, ואלו פנו מלא רנה ולשוננו, וכל הימים דיו וקולמסין בדיננ, אין אנו יכולין להודות ולהלל לה' אלקינו, וכל תשבחות ושירות לא יספיקננ, לומר על אחת מכל הניסים אשר עשה ה' לעינינו, מהיים למות הוציאנו, ובכל צרה הצילנו, והשיב את שבותנו, וזן אותנו ברעב ורפא מכאובינו, וראה ה' בעינינו, ומחרב הצילנו, כי כאשר שמענו באזנינו, כבר הדת ניהן עלינו, באם נקשה ערפינו, להרוג כל יושבי עירנו, אנשים ונשים וטף כולם לאבדינו, וה' ברחמיו וברוב חסדיו הושיענו, כמה ניירות לא יספיק לכתוב כל מאורעתנו, וכל הרפתקאות דעדו עלינו:

מי יוכל להלל ולשבח למלכינו, מי יפאר גודל פאר לארוננו, מי ימלל גבורות ה' וגפלאותיו, עוצם תהלתו וגודל צדקתו, אשר הראה לנו אותותיו, אך במתק חכנו, גודה לאלקיננ, כפי מעט יכולתנו, ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר אתה החלוח להראות את עבדיך את גדליך ואת ירך החזקה לעומתינו, וחסדיך הגדול הראית לנגדינו, נא אל תשנינו, אלקים חננו ויכרבינו, לתת את חן העם בעיני המלך אדוננו, ויטיב עמנו בכל דרכינו, ויראו כל הארץ את ישועת אלקינו, להשפיע שפע רב בקהילתינו, בימים הבאים לקראתינו, ויאמץ רפיון ידנו, וימלא חסרוננו ויחשוף זרוע קדשו למהר גאולתנו, ויקרב משיח צדקיננ, במהרה בימינו אמן:

ולכל יאמר האומר מה לנו באלה הדברים, אשר פה נאמרים, ולא יוצא לנו מזה לא היתר ולא איפור, לא תוכחה ולא מוסר, לכן הרימותי ידי להעריך מערכה, מדברי תוכחה, קצת הנהגות ושרות, זמדת חמדות, מבחם זו וזהב נהמדות, על א"ב מיסדות, מורה דרך ישרה, ומוהיר באזהרה כיצד יתנהג האדם בכל עת ועונה לרוץ כגבור לעשות רצון קונו, להורות לאדם דרכו להגיע אל מעלה עליונה: כ"ד המרכב בששה נכונה, הק' וואל הלוי מגלוגא:

(אלה הדברים לסר יעשה לוחם האדם וחי בהם):

אתה הקורא, דע היוצר והבורא, ודאג על נשמתך הטהורה, וקבע עתים לתורה, יברכך אל איוס ונורא, וישמרך מכל פחד ומורא:

בבוקר בהתעוררך משינתך, תשוב כאמונת יוצרך המהזור נשמתך, וחבור כל הטובות אשר עשה לעומתך, ואשר הטוב לך מיום היותך על אדמתך, כי את הכל עשה ה' להנאתך, ואז בוריות תקים ממטמך:

גם כי ישא לבך, לבל תזוז מטבעך, טבעת עצלות אשר בך ויורוך ויאמר לך, מה לך כי תקום, להתחנן לפני המקום, הלא טוב לך השנה, מכל בקשה ותחינה: דבר על רעיונך כי תעשה זאת לכבוד קונך, אשר כל טוב זיסן למעונך, ולימך לשונך, לדבר תבטא בין נכונך, ואז תבטל רצונך:

הלא אם כך תעלה על מחשבותיך, הסר תסיר שנה מעיניך, והפר תפר עצת מחריביך, ואל תשמע ליצרך הרע אשר בקרביך, ותעביר כעם מחיקך, ודרך גאווה מעקבותיך ויראת ה' תהיה תמיד בין עיניך:

וזה המעשה אשר תעשה בלי עצלתיים, אל תלך די אמות בלי נשילת ידים, ולפני מפתך עמוד וקיים

כד של מים, ובזה תסיר ממך עקשות פה ולוות שפתים,
ומן השמים, יתן ה' לך ברכה וחיים:

חיש קל מהר לבית ההפילה, והתודה על עונך וזדונך
לפני קונך, והעריך תחינותיך מלה במלה, וגם
הנקודות, יהיו בידך אגודות, כי על קוץ וקוץ תלה:
מרים יפוח היום ונסו הצללים ויתנגפו רגליך, כגבור אזור
חלציך, אל תתני פוגת לך, ולא תדמי בת עינך,
ותאזין ותקונן על הטאתיך, אולי יחנן ה' צבאות וישא פניך:
יצר לב האדם רע מנעוריו, לכן בזה ירפא מזוריו, ואל
יהסר מחסוריו, בהשתעשע בתורת ה' בסגוריו, להגות
בו יומם ולילה בוקר וערב:

כי תראה ערום וכסיתו בכסותך, ותן לרעב לחמך ויהלך
לפניך צדקיך, בכל דרכיך דעהו והוא ישר ארחותיך,
והכן צדה לאחריתך, כי לא תדע מתי יתמו שנותיך:
לא תקפוץ יריך מאחיך האביון והעני, לתת לו מתנה,
במנה אפים תפקדנו בהנינה, ועניים יהיו בני ביתך
בכל עת ועונה, שלח לחמך על פני המים כי ברוב
המים תמצאנה:

מאוד מאוד הוי שפל רוח בפני כל אדם, נפשך כעפר
לכל ואל תזין מקהלם וכבודם, מי כמוך כמותם
מעפר יסודם, מה לך כי נרדם, תשכ ברד ותדום:
נפשך תחבר בהברת הצדיקים, והרהק רגליך מכת המזיקים
כי בחברת הרשעים, יפגעו בך כל הפגעים, ואם
בצדיקים תחבר, דברי מוסר ויראה עמהם תדבר:
סוד חבירך אל תגלה לאחר, אם תדור נדר תשלמהו
ולא תאחר, כי מי יודע מה יולד יום אם תזכה לעלות
השחר, ולא ידעת יום מהר:

עוררה נא גבורותיך, ללחום נגד יצרך, הרע אשר בקרביך,
ואל תשמע לעצתי כי בקש להדיחך;

פִּיךָ תרחיק מִשְׁקֶר, וכת הכזבים מנות ביתך תעקור, ושים
לפניך מאמר נכונה, תהלות שוכן מעונה, דובר
שקרים לא יכון לנגד עיני;

צֶדֶק צדק תרדוף והי' תמים, אחז בדרך הישר ואל תבהל
לאסוף דמים, והוי מתאבק בעפר רגלי החכמים,
ולמד ממעשיהם הנעימים;

קשוב לקול הורִיךְ אשר יורוך, שמע לדבריהם אשר יגידוך
ואל תבוז מוסר אביך בין הבין את אשר לפניך,
למען יאריכון ימיך;

רַב ושררה, תרחיק כמו חץ למטרה, והוא הדרך הישרה,
ונמנה מחכמי הנמרא;

עֲנֵאת חנם היא מדה רעה ומגונה ורחק מביניך, והי'
שלום בחיליך ושלום בארמנותיך, ואהבת לרעך
כמוך כי המות יפריד ביני ובינך, ואז תשקוט ותנוח וידעת
כי שלום אחליך;

תמיד יהיו זוודך בעטיפותיך, כי מאד קרבו ימיך, היום
מלאו שנותיך, על כן בכל עת יהיו לבנים בגדיך,
ואל תשמע לעצת מהריביך, אשר בקש להדפך רק בני
שמע לקולי, והטה אוזן למלולי, קה מוסר, ושמן על ראשך
לא יחסר, יושב בסתר עליון ינצרך מכל רע אם תשמור,
כל מה שכתוב כאן בגליון, הזהר באלה הדברים, אשר
פה נאמרים, תפלת השחר, אל תאחר, ומנחה מלהתפלל
אל תחלל, וערבית בזמנו, כמאמר התנא, מצאת הכוכבים,
ולא לדמותו להקסר חלבים, אשר כל הלילה גקרבים,
ואם כה תאמר ועל לבך יעלה, לשאל שאלה, הלא זמנה

כל הלילה, בזה תמצא טענה, תשובה ומענה, הכא שאני, כי יש לחוש, פן יהיה לבך רחש, בבואך מן השרה, בגילה ורעדה, ויהטפך השנה, ותעבור זמן תחינה, על כן יהי לבך בטוח, למצוא מנוח, אחר התפלה שהתפללת מלה בטלה, ואז תלך לבטח על משכבותיך, ותמצא בשלום אהליך, וכל צרכיך, יערוך ה' לפניך, ואם כך דרכיך, יסיר ה' כל רע מקרבך, ותמצא ירך לכל אויביך, יפול מצרך אלף ורובה מימניך, וראה תראה בנים לבניך, שתילי זתים סביב לשלחניך, שלום על ישראל:

אחרי ראיתי, כי סוף כל אדם למיתה, לכן אמרתי וענית, טוב לאדם להנצל משאור שבועסה, אם יזכר לו אחריתו, על כן הזכרה זו בסופו שיהי, ולנגדך שוית, והיה זה תמיד בין עיניך, ולאזת על ידך, אם רוח המושל יעבור עליך, ובקש להדיתך, תשים דברים האלה על לבבך, והגרשנו מהסתפה בנחלתך:

אתה בן אדם אפר דם כרה, מה תשיב ביום צרה, ומה תענה ליום עברה:

נפשך במר תבכה ותאונן, ולפני דלים חונן, השפוך שיח והקונן:

יום התודה על זדוניך, וסור רע רעיוניך, ושבת ותפלה תן לקונך:

אל תאמר הן רבות עוד ימי שנותיך, שוב היום פן תמות למחר ולא תאמין בחילך, כי המות פתאום, יראה סביב מתניך, האני תשבה להשבר והיום סוער לנגדיך:

למה נצר נתעב תגביה לבך, הלא שאול תרד אם תגביה כנשר קניך, לכן זבח לאלקים תודה ושלם לעליון נדריך: כי על כל אלה ה' למשפט יביאך:

הלא למקום חושך ושטמה, אשר תולעה ורמה שוכן
שמה, יזרקך לאדמה, לבירא עמיקתא מאיגרי רטה,
ערום תשוב שמה, אדם להבל דמה :

ויסובבך אז מלאכי חבלה, בחרדה ובהלה, בויקי וברקים,
יצאו לפניך מלאכי אזורי גדולים כענקים, יפילך
לארץ ובל יניחך לקום, להתחנן לפני המקום,
שוכן שחקים :

מדרויל ידיך ישלמוך, מהסתפת בנחלת ה' יגרשוך, מנאוץ
ירחקוך, להשליכך לבור עמוקה וסרוחה :

גם באלה לא תוסרי ותמצא מנוחה, אך אל שאל
תרד ובציה וצלמות יורידוך, ותראה הגיהנם לפניך
פתוחה, לשלם לאיש כמעשיהו שמורה וערובה :

להלבישך בגדים צואים, יאמרו הרועים, מדוע הלכת
בדרכי תועים, עזבת דרך הישר והלכת בדרך חטאים
ובעצת רשעים :

וגאֹותך אז תסיר, אם תלך דל וחסר, ואז תשא כפים,
לאלקי השמים, ותבכה ותחנן, לאל רחום וחנון, על
כן יהי לך לעינים, לשמור דרך עץ החיים, שיגת שחרית
תזוז בימי הבהרות, והזהר בשינת צהרים, וקום בזריזות
וקא בעצלותיים, בהתעוררך משינתך, תלך לבית תפילתך,
ובמקום רנה, שם תהא תחינה, שים פניך לבית הספר,
ותורתך אל תפר, דע את בוראך וקונך, ואל תכהל אחר
רעיונך, להרכות הונך, כי לא יקח האדם הכל במותו,
ולא ילוהו כספו וזהבו בצאתו סביתו, אך בכתף ישאוהו
מביתו ריקם, ושם נקם ינקם, אם לא ישמור מצות וחקים,
וכל רוב חטאותיו ועונותיו ממנו ידרשו, אין דורש ואין
מבקש לנפשו, ואף כי ישאיר עושר וכבוד עיניו השע

ואזניו הכבד, כי מי יודע ומבין, אם יניח בן אשר בתורת
 הי ישכיל ויבין, או אם יניח בן חוטא, אשר אתר ההבל
 נוטה, וירד מטה מטה, ויאבד ממונו אשר אסף, ואין כל
 ואין כסף על כן זכור אחריתך, וזרע צדקה בביתך, ושוב
 יום אחד לפני מיתתך ושכור מצותיך ודתך, ועזוב דרך
 רשע, והסר חטא ופשע, ואז סר עונך וחטאתך תכופר,
 בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך, ותבלה בטוב
 ימיך ושנותיך בנעימים: כיך המחבר אשר בנפש נמוכה
 מדבר, הנאנח והדאוג ומצפה לישועה, כתי ישמיע קול
 תרועה, קול שופר להריע, ויקבץ נדחני מארבע כנפות
 הארץ לקבצנו, ותקרב גאולתינו לפיך:

ועוד שירה אחת בפי ולא אחצך להודיע לרבים תפילה שסידר אחי,
 הרב המ"הג מוה' אשר לעמל ריין לקהילתינו יצ"ו: בשפה קלה
 ונקי' אמרא נאה ויאה: להתפלל בכונת הלב באנחה וגעו': על
 העיר ויושבי': בזמן ההסגר והצרה: ועל אשר מלטו נפשם ונסו
 ההרה: בהוץ לעיר בכפרים ויערות: טף ונשים בתולות ונערות:
 וברוך אל עליון אשר משך עלינו הוטף של חסד ורחמים: למען
 ספר תהילות ה' כל הימים:

(ראה גראסי הכרזת מה יעידון, סס הנולד אחי המסדר יעידון):

אנא אדון העולמים: זכור ברית אבותינו הקדומים:
 הביטה וראה ביגון עדתך התמימים: היושבים
 במצור ובמצוק בוים ונכלמים:
שמע לקול עתירתינו: ראה דמע עינינו: הקשב ממרומים
 לרחמינו: יכמרו נא רחמיך לנחמינו:

- רוב עוונות אם גברו בתלוא : ומדת הדין מתנחה עלינו
לכלה : הלא שלש עשרה מדותיך נוראות הפלא :
להעביר כל שמץ ותפלה :
- לב נשבר ונדכא לא תבזה : ראה דלותינו בשכי ובכונה :
מתוך השכל חרב ובניך נפוצים לשמה ולמזה :
ומבית חרב ורעב גדר מזה ומזה :
- ענינו ואנחותינו תחשב בקרבן נוחה : ראה עמידתנו
דלים ורקים הולכי שחות : נערים וזקנים מחוסרי
כח : לא מצאנו מרעה ומנוח :
- מה נאמר ומה נדבר : מי יתן מלוננו במדבר : ולו
מתנו נמצא קבר : ולא יתערב הטמא והטהור
יחדיו בחבר :
- לן כצל שדי : יאמר לצרותינו דג, ויפר עצת הקמים
לנגדי : חומסי ושודדי :
- ברי לבב ונקי כפים : שיבו שובו לאביכם שבשמים :
והרמיעו בנחל פחוז במים : אולי יתנן ה' צבאות
וינחמינו בבפלים :
- דרי ישראל אנשי השם : יומם ולילה היו מאירים
בתורתם כשבו אחלמה ולשם : ואיך עתה מהם
נפוצו בכפרים ושרדות ברוח וגשם : צור העולמים
אנקתם חזה ותכסה פשעם :
- רבן ושליו כל היצורים : בדרך כל הנפשות מסורים :
רחם על שארית ישראל ואל ימשלו בהם זרים :
ושמח נפשות הענוות בבהלות כלענה מרים :
- רבו צרי הקמים עלינו, ההושבים מחשבות זרות ויתנכלו
לכלותינו : וכל עצתם למעור קרסלינו : ואתה ה'
ברחמיך העצומים תשמע קולנו :

י ה' מפרומים הקשב תהינתנו: עשה למענך אב לא
למענינו: ואל תפר ברית אשר כרת עם אבותינו:
רחם עלינו ואל תשחיתנו:

קנו כדרך כחומר: להברית ולומר: אך בהסדך הגדול
נבטחנו כנאמר: הנה לא ינום ולא יישן ישראל
שומר:

ותיק וחסיד שמך נקרא: בני ישראל נושע בעת צרה:
חוס ורחם פליטה הנשארה: ואל יבער בהם
אש והבערה:

דרוש עלבון עמך הנואקים בנפש מרה: הזולגים דמעה
לשפך עברה: תגיה השכם באיך להאירה: ובשמך
תגדול והנורא ימצאו עזרה:

אבינו מלכינו רועינו: במדת הרחמים תדיננו: ראה ענינו
ושמע קול פגיעתנו: חיש נא מתרה ישועתנו:

